

Att samråda med funktionshindersrörelsen

– en vägledning för
din myndighet

HANDISAM

Handisam, Myndigheten för
handikappolitisk samordning, 2013

Titel: Att samråda med
funktionshindersrörelsen
– en vägledning för din myndighet

ISBN-nummer: 978-91-980064-6-9

Rapporten finns att ladda ner från
Handisams webbplats www.handisam.se.

Alternativa format kan beställas
från Handisam.

Postadress: Handisam,
Arenavägen 63,
121 77 Johanneshov
E-post: info@handisam.se
Telefon: 08-600 84 00
Fax: 08-600 84 99

Att samråda med funktionshindersrörelsen

– en vägledning för din myndighet

Att samråda betyder i vardagligt tal ”slå sina kloka huvuden ihop”. Syftet kan kortfattat sägas vara att skapa ett bättre underlag för beslut. Men det innebär inte att alla behöver vara överens i diskussioner. Eller som Benny Marcel, avdelningschef på Statens Kulturråd, uttryckt det:

”Samråd är ingen harmonilära. Det måste finnas friktion. Ett samråd behöver därför bygga på en tillit till varandra”.

Funktionshindersorganisationer har en viktig roll i arbetet med att genomföra funktionshinderspolitiken. Deras erfarenhet och kunskap gör det viktigt att hitta former för samverkan vid planering, genomförande och utvärdering av insatser.

Vägledningen gör inte anspråk på att vara styrande eller heltäckande i alla detaljer. Se den som en hjälp att komma igång och utveckla ett samråd.

Vägledningen har tagits fram i samarbete med Handikappförbunden, Lika Unika och NUFT, Nätverket unga för tillgänglighet.

Lycka till!

ElseMarie Brisenhorn,
tillförordnad generaldirektör,
Handisam

Innehåll

Varför	5
Hur	5
Vad	7
När	7
Tips på läsning	9
Checklista – att tänka på:	10

Varför

FN:s konvention och regeringens strategi

Sverige har ratificerat FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning. I den framgår det tydligt i artikel 4:3 att funktionshindersorganisationerna har mandat från FN att bli aktivt involverade i beslut som rör personer med funktionsnedsättning. Detta måste Sverige leva upp till. I regeringens strategi för genomförandet av funktionshinderspolitiken framhålls att funktionshindersrörelsen har en central roll att spela som röstbärare och opinionsbildare.

Bättre resultat

Det offentliga Sverige har ett stort ansvar för att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska vara delaktiga i samhället. Men vi är långt ifrån i mål. På område efter område är levnadsförhållandena sämre för personer med funktionsnedsättning och många utestängs från olika sammanhang. För att såväl statliga, regionala, landstingskommunala och kommunala myndigheter på bästa sätt ska kunna bidra till ett samhälle för alla, är det nödvändigt att ha en regelbunden dialog med funktionshindersrörelsen. Myndighetens beslut och agerande blir bättre om man har en diskussionspartner med stor kunskap och insikt i konsekvenser av funktionshinder och hur det är att leva med olika funktionsnedsättningar. I dialogen kan man ta del av varandras perspektiv, utgångspunkter, värden och kompetens.

Hur

Spelregler

Avgörande för ett väl fungerande samråd är att det finns en struktur och spelregler där samtliga inblandade är överens om på vilket sätt man ska samråda. Därför är det viktigt med förberedelse. Samtliga organisationer bör ta god tid på sig att tillsammans lägga grunden för ett samråd. En myndighet bör alltså inte bjuda in till ett samråd innan man tillsammans med funktionshindersrörelsen bestämt ramarna för hur samrådet ska se ut. Det ska tydligt framgå varför myndigheten tycker det är viktigt att ha funktionshindersrörelsen som en part och hur myndigheten tänker hantera funktionshindersrörelsens synpunkter i samrådet.

Flera myndigheter kan samarbeta

Inte sällan arbetar flera myndigheter inom samma politikområden. Innan ni tar kontakt med funktionshindersrörelsen för att diskutera kring ett samråd, undersök om det finns en annan myndighet inom ert område som redan idag har ett samråd och om det i så fall finns möjlighet till ett samarbete. Dessutom finns det idag en mängd myndigheter som ännu inte har ett etablerat och pågående samråd. Undersök därför om det finns en myndighet inom ert område som ni skulle kunna samarbeta med i ett kommande samråd med funktionshindersrörelsen. Ett exempel där två myndigheter samarbetar är Statens Kulturråd och Riksantikvarieämbetet som har ett gemensamt samråd med funktionshindersrörelsen inom kulturområdet.

Roller och kunskap om varandra

Myndigheter och funktionshindersorganisationer har olika roller och arbetar utifrån olika förutsättningar. Funktionshindersorganisationer ska betraktas som fria och oberoende. De har rätt att agera självständigt och lämna synpunkter som skiljer sig från de myndigheter som de samarbetar med. Deltagarna representerar sin organisation och inte sig själva. Det är viktigt att klargöra rollerna för varandra. I vissa fall kan det vara nödvändigt att förbättra kunskapen om varandras verksamheter, att utbilda varandra. Detta kan exempelvis ske genom studiebesök hos varandra.

Tillit

Ett fungerande samråd bygger på tillit, vilket förutsätter respekt och ömsesidigt förtroende. Om man tar god tid på sig att lägga grunden för samrådet hinner man lära känna varandra, vilket sedan underlättar samrådets arbete.

Vilka och hur många

Funktionshindersrörelsen omfattar en mängd olika organisationer och förbund. På riksnivå finns Handikappförbunden som är en paraplyorganisation för en mängd olika förbund. Lika Unika är en federation som omfattar olika funktionshinderförbund. NUFT, Nätverket unga för tillgänglighet, är ett nätverk med olika ungdomsorganisationer. Sedan finns det regionala och lokala samarbetsorgan och funktionshindersorganisationer.

Hur representationen ska se ut i ett samråd bör diskuteras fram inom ramen för uppbyggandet av samrådet. Funktionshindersorganisationerna kan ha olika uppfattningar om hur antalet representanter ska fördelas. En myndighet bör aldrig bjuda in till ett första förberedande möte där det anges hur många

från funktionshindersrörelsen som ska ingå i rådet och hur det ska fördelas mellan de olika organisationer. Detta måste bestämmas i en dialog mellan samtliga parter, detsamma gäller hur lång tid representanternas mandat sträcker sig.

Eftersom ni som myndighet ska ta in synpunkter från funktionshindersorganisationerna när ni planerar och utformar strategiska beslut, så bör myndighetens högsta ledning ingå i rådet. Samrådet kan också tillsammans bjuda in enskilda personer, nätverk eller andra samråd med särskild kompetens om man anser att det behövs för att belysa en specifik fråga.

Mötesformer

Bestäm tillsammans med funktionshindersrörelsen var samråden ska äga rum och vilken tid på dagen. Möteslokalen och mötesformen ska vara tillgänglig för personer med olika typer av funktionsnedsättning (se checklista för konferenser under rubrik Tips på läsning). Den som leder mötet har en mycket viktig roll; det handlar om att se till att det är högt i tak och att man lyssnar respektfullt på varandra.

Det kan uppstå tillfällen då det kan vara svårt att träffas fysiskt. Men det kan lösas genom dagens teknik som gör det enkelt att ha videokonferenser, webbmöten och telefonmöten. Alternativa mötesformer används alltmer i samhället. Tänk på att följa de rekommendationer som finns om hur information och kommunikation görs tillgänglig (Se länk till checklista om information och kommunikation under rubrik Tips på läsning)

Vad

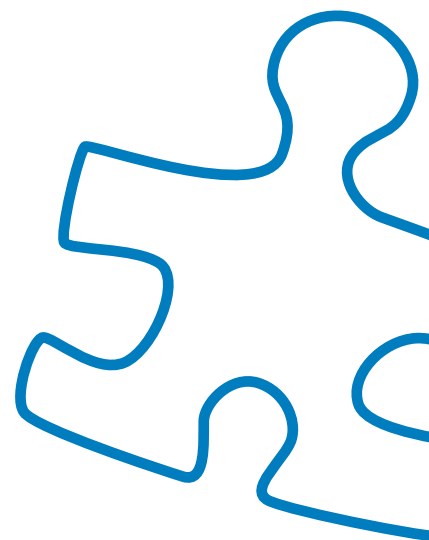
Syfte

Samtala tidigt om vilka förväntningar ni alla har på samrådet. Kom fram till en samsyn och en gemensam målbild. Det är viktigt att samrådet känns meningsfullt för alla parter.

När

Tidigt i beslutsprocessen

Funktionshindersorganisationerna måste komma in tidigt i myndigheternas beslutsprocess för att ha en reell möjlighet att påverka, i annat fall blir samrådet inte meningsfullt. Tydliggör för funktionshinderrörelsen vad de kan påverka. Det är viktigt att samråden främst handlar om en dialog.

Bjud inte in funktionshindersrörelsen för att endast informera om de beslut ni tagit. Tala med - inte om, det berikar både myndigheten och funktionshindersrörelsen. Samrådets beslut ska sedan återkopplas till både funktionshindersorganisationerna och inom myndigheten.

Inför ett samråd

Inrätta gärna ett arbetsutskott med representanter för samtliga deltagande organisationer. Tillsammans kan de förbereda och besluta om en dagordning inför varje samråd, det vill säga vilka frågor som ska tas upp. Myndigheten skickar sedan i god tid dagordning och underlag till alla ledamöter innan mötet. Ideella organisationer och inte minst paraplyorganisationer behöver i regel god tid för att kunna förankra sitt ställningstagande. Det är viktigt att vissa frågor får ”rådrum” så att man kan återkomma med besked efter att man hämtat in synpunkter från de olika förbunden.

Skriftlig överenskommelse

När alla aktörer är överens om formerna och förutsättningarna för samrådet så dokumentera överenskommelsen och låt alla parter skriva under (se Handisams överenskommelse med funktionshindersrörelsen under rubrik Tips på läsning).

Utvärdering

Ärligen bör myndigheten ansvara för en utvärdering om hur samrådet fungerar, detta för att kunna justera och förbättra arbetet.

Ersättning

För att det ska vara praktiskt möjligt för många inom funktionshindersrörelsen att delta i samråd bör såväl arvode som reseersättning erbjudas. Ersättning för förlorad arbetstid bör också övervägas. En rekommendation är att deltagarna ersätts i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474) som går att finna på riksdagens webbplats.

Öppenhet

Var transparent med samrådets arbete; till exempel genom att på webben lägga ut dagordning, minnesanteckningar och annan information om samrådets arbete. Då kan andra intresserade både få insyn och ha möjlighet att göra inspel. Tänk på att följa de rekommendationer som finns om hur information och kommunikation görs tillgänglig (Se länk till checklista om information och kommunikation under rubrik Tips på läsning).

Tips på läsning

Checklista för information och kommunikation

Till stöd när du ska arbeta med tillgänglig information och kommunikation. Här hittar du råd och tips om: skriftlig information, webbplatser och e-tjänster, film, tv och dvd, telefonsamtal och skriftlig korrespondens.

www.handisam.se/checklista-information

Checklista för tillgängliga konferenser

En hjälp för dig när du ska arrangera ett möte, en konferens eller ett seminarium. Listan tar upp vad du bör tänka på både inför och under mötet så att alla ska ha möjlighet att delta på lika villkor.

www.handisam.se/checklista-konferenser

Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen

Europarådet har tillsammans med civila samhället tagit fram ett verktyg för inflytande. Koden ger förslag och goda exempel till hur organisationer kan medverka i den demokratiska processen. Tanken är att den ska kunna användas på alla nivåer inom den offentliga förvaltningen.

www.ungdomsstyrelsen.se/koden

Handisams funktionshindersråd – överenskommelsen

Överenskommelsen mellan Handisam, Handikappförbunden, Lika Unika och NUFT

www.handisam.se/funktionshindersrad

Handikappförbunden

En paraplyorganisation med en mängd förbund som medlemmar.

www.hso.se

Lika Unika

En samarbetsorganisation med olika svenska riksförbund från funktionshinderrörelsen som medlemsförbund.

www.likaunika.org

NUFT

Ett nätverk för ungdomsorganisationer för personer med funktionsnedsättning.

www.enstarktrost.se/nuft

Överenskommelsen

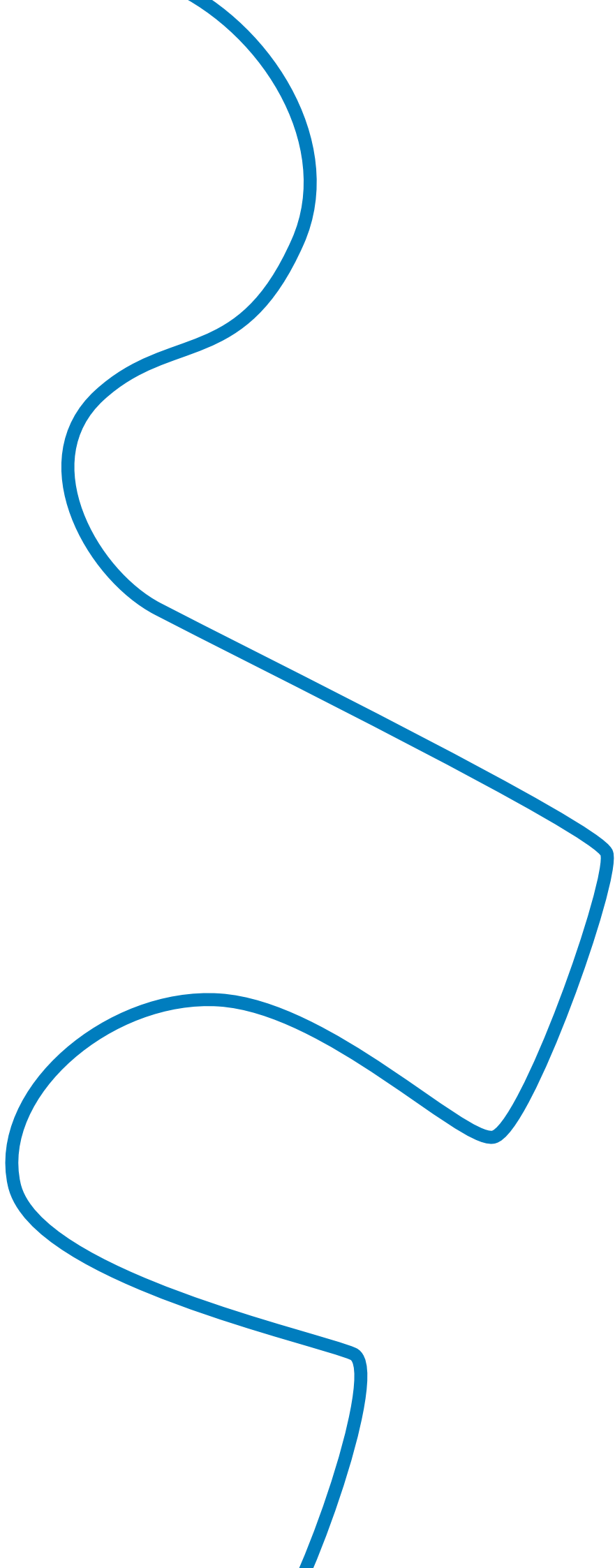
Överenskommelsen mellan regeringen, de idéburna organisationerna inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting bygger på sex principer om samverkan: självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn samt mångfald.

www.overenskommelsen.se

Checklista – att tänka på

- * Bjud in funktionshindersrörelsen och bestäm ramarna för ett samråd.
- * Klargör rollerna och respektive organisations mandat för varandra.
- * Klargör hur myndigheten tänker hantera samrådets synpunkter.
- * Kom fram till en samsyn och en gemensam målbild med samrådet.
- * Lär känna varandra. Ett fungerande samråd bygger på tillit, vilket förutsätter respekt och ömsesidigt förtroende.
- * Fastställ i dialog med alla parter hur många från funktionshindersrörelsen och myndigheten som ska ingå i rådet och hur fördelningen mellan de olika organisationer ska se ut.
- * Högsta ledningen i respektive organisation bör ingå i rådet. Bjud in enskilda personer, nätverk eller andra samråd med särskild kompetens om ni tillsammans i samrådet anser att det behövs för att belysa en specifik fråga.
- * Funktionshindersrörelsens representanter bör få en ekonomisk ersättning för sitt deltagande.
- * Bestäm tillsammans var samråden ska äga rum och vilken tid på dagen. Möteslokalen och mötesformen ska vara tillgänglig för personer med olika typer av funktionsnedsättning.
- * Funktionshindersorganisationerna måste komma in tidigt i myndigheternas beslutsprocess för att ha en reell möjlighet att påverka.
- * Inrätta gärna ett arbetsutskott med representanter för samtliga deltagande organisationer som tillsammans får till uppgift att förbereda och besluta om en dagordning inför varje samråd.
- * Skicka i god tid ut dagordning och underlag till alla ledamöter innan mötet.
- * Var öppen med samrådets arbete. Lägg ut dagordning, minnesanteckningar och annan information om samrådets arbete på webben.
- * Utvärdera samrådet årligen.

HANDISAM

Handisam
Arenavägen 63
121 77 Johanneshov
E-post: info@handisam.se
Telefon: 08-600 84 00
Fax: 08-600 84 99